

የሰ/መ/ቁጥር---216240
ቀን- ጥር 24 ቀን 2015 ዓ.ም

ዳኞች:- ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

በቀንዓ ቂጣታ

ሌሊሴ ደሳለኝ

ኑረዲን ከድር

አመልካቾች:- 1. አቶ ተገኔ ዘሪሁን
2. ወ/ሮ ትርጉሃ ተመስገን
3. አቶ ሽመልስ ገላን

አልቀረቡም

ተጠሪዎች:- 1. አቶ ዘሪሁን ተመስገን
2. ወ/ሮ አስቴር ቶማ

አልቀረቡም

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ለዚህ ሰበር ክርክር መነሻ የሆነው የፍርድ አፈጻጸምን የተመለከተ ጉዳይ ሲሆን የተጀመረው በሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው፡፡ በዚህ ፍ/ቤት የአሁን ተጠሪዎች እንደቅደም ተከተላቸው የአፈጻጸም ከሳሽና የአፈጻጸም ተከላሾች ሲሆኑ የአሁን አመልካቾች ደግሞ የአፈጻጸም ንብረቱ እንደሚመለከታቸው በመግለጽ አቤቱታ ያቀረቡ ጣልቃ ገቦች ነበሩ፡፡ የሰበር አቤቱታው የቀረበው የሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ጥር 29 ቀን 2012 ዓ.ም ተሰጥቶ በሲዳማ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በትዕዛዝ ያጸናው የአፈጻጸም ብይን እንዲሁም የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ደግሞ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለኝም በማለት የአመልካችን አቤቱታ ወድቅ በማድረግ የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በሚል ነው፡፡

የክርክሩ አመጣጥ:- በስረ ነገሩ ጉዳይ የአሁን አመልካቾች የሚችሉ አያታቸው የአቶ ተመስገን በዛብህ ተተኪ ወራሾች መሆናቸውን ገልጸው ተጠሪዎች በእጃቸው ያለውን የማይንቀሳቀሱና የሚንቀሳቀሱ ንብረቶችን ዘርዝረው እንዲያካፍሏቸው ዳኝነት የጠየቁ ሲሆን የሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት ግራ ቀኙን አከራክሮ በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም በዋለው ችሎት ጉዳዩን መርምሮ ግራ ቀኙ በተለያዩ መዛግብት ሲከራከሩ የቆዩ ወሳኔም ሲሳጥቡት የቆዩ መሆኑን በማተት 1ኛ ሲዳማ ዞን ወንዶ ገነት ወረዳ ውስጥ ወተራ እና ቀጨማ ቀበሌ ያለው በ2ኛ ተጠሪ እጅ የሚገኘው የመሬት ይዞታና ቤት እና 2ኛ በኦሮሚያ ክልል በአርሲ

ዞን ኮፈሌ ወረዳ ጉች ቀበሌ በ1ኛ ተጠሪ እጅ የሚገኝ ይዞታ፣ ሳር ቤትና ከብት የወርስ ሀብት በመሆናቸው አስቀድሞ በወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁ 06166 ግንቦት 18 ቀን 2000 ዓ.ም ተጠሪዎች እንዲካፈሉት የተሰጠው ወሳኔ ቢኖርም ግራ ቀኙ እኩል እንዲካፈሉት ወስኗል። ሆኖም ወ/ሪት መታሰቢያ ለገሰ በወሳኔው ቅር ተሰኝተው ባቀረቡት ይግባኝ መነሻነት ጉዳዩን የተመለከተው የደቡብ ብ/ብ/ሕዝቦች ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 64300 ግንቦት 21 ቀን 2007 ዓ.ም በዋለው ችሎት ጉዳዩን መርምሮ የአሁን አመልካቾች ለክርክሩ መነሻ የሆነውን ጉዳይ ከዚህ በፊት አቅርበው የመብት ጥያቄያቸው ወድቅ ተደርጎ የይግባኝ ሂደቱን አሟጠው መጨረሻቸውን እያወቁ ከቅን ልቦና ወጪ በድጋሚ ይህንኑ በፍርድ ያለቀን ጉዳይ ክስ አቅርበው ያስወሰኑት ነው በማለት የዞኑን ከፍተኛ ፍ/ቤት ወሳኔ በመሻር ወስኗል። በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝተው ያቀረቡት ይግባኝ እና የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት ሳያገኝ ቀርቷል።

ለአሁኑ የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው የሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት በአሁኑ ተጠሪዎች መካከል የወርስ ሀብት ክፍፍል አፈጻጸም በሂደት ላይ ባለበት የአሁን አመልካቾች ታሕሳስ 13 ቀን 2012 ዓ.ም በተጻፈ አቤቱታ በተጠሪዎች መካከል እየተካሄደ የሚገኘው የወርስ ሀብት ክፍፍል አፈጻጸም አመልካቾችንም ጭምር የሚመለከታቸው መሆኑን ገልጸው ክፍፍል እንዲደረግላቸው የጠየቁ ሲሆን ፍ/ቤቱ የአሁን ተጠሪዎችን አስተያየት ከተቀበለ በኋላ መርምሮ በወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁ 06166 እና 05148 በሆኑት መዝገቦች በተደረገው የአፈጻጸም ክርክር መብት አለን በማለት አቅርበው ወድቅ ተደረጎባቸው ለከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው በመ/ቁ 25131 ነሐሴ 29 ቀን 2010 ዓ.ም በዋለው ችሎት መብት እንደሌላቸው ተገልጾ ብይን የተሰጠ መሆኑን፤ አሁንም ከተሰጠው ብይን የተለዩ ነገር በሌለበት መብት አለን በማለት ያቀረቡት አቤቱታ ተቀባይነት የለውም በማለት ወድቅ ሲያደርግ ተጠሪዎችን ላጉላሉበት ኪሳራ ብር 600 እንዲከፍሉ ብይን ሰጥቷል። በዚህ ብይን ቅር ተሰኝተው አመልካቾች ለሲዳማ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ቢያቀርቡም ተቀባይነት አላገኘም። በመቀጠል ለክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰበር አቤቱታ ቢያቀርቡም ግራ ቀኙ የተለያዩ ክልል ነዋሪዎች በመሆናቸውና ጉዳዩ የፌዴራል በመሆኑ በአዋጅ ቁጥር 1234/13 አንቀጽ 5(1/ሸ) እና በፌዴራሉ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 80(3/ለ) መሰረት ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለኝም በማለት በትዕዛዝ አሰናብቷል። አመልካቾች የሰበር አቤቱታ ያቀረቡት ይህን የአፈጻጸም ብይን/ትዕዛዝ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

የአመልካቾች ሕዳር 06 ቀን 2014 ዓ.ም የተዘጋጀ 6 ገጽ ሰበር አቤቱታ ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱም፡- የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም ጉዳዩ የፌዴራል በመሆኑ በወክልና ስልጣኑ የሰጠው ወሳኔ ተገቢ ሆኖ እያለ ከዚያ በፊት ስልጣን የሌለው የወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት የሰጠውን ወሳኔ በመጥቀስ በመ/ቁ 06166 ግንቦት 18 ቀን 2000 የተሰጠው ወሳኔ ይፈጸም በማለት ከፍተኛው ፍ/ቤት የሰጠው ወሳኔ ስህተት በመሆኑ ሊታረም ይገባል። የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 63295 መስከረም 28 ቀን 2007 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሁለት ክልል ነዋሪዎች መካከል የተነሳውን ክርክር ዓይቶ ለመወሰን ስልጣን የሌለው የወረዳ ፍ/ቤት የሰጠውን ወሳኔ በመጥቀስ ወሳኔውን መሻሩ ተገቢ ባለመሆኑ ስህተቱ ሊታረም ይገባል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትም በመ/ቁ 115121 ሐምሌ 15 ቀን 2007 ዓ.ም እነዚህን

ወሳኔዎች ማጽናቱ ስህተት ነው። እንዲሁም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 117630 የሰጠው ትዕዛዝም ስህተት ነው። ስለሆነም ጉዳዩን አከራክሮ ወሳኔ ለመስጠት ስልጣን ያልተሰጠው የወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት የተሰጠው ወሳኔ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ተብሎ ተሽሮ በወክልና ስልጣን የተሰጠው የቀድሞ የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 2007 ዓ.ም የሰጠው ወሳኔ እንዲፈጸም እንዲወሰንላቸው ጠይቀዋል።

የአመልካቾች አቤቱታ ተመርምሮ በዋናው ክርክር ወሳኔ ባገኘበት በአፈጻጸም ደረጃ ላይ ደርሶ አፈጻጸም ችሎቱ ስልጣን የለኝም የማለቱን አግባብ ከአጠቃላይ ክርክር አመራር እና ሥነ-ሥርዓት አንጻር ለማጣራት ሲባል መዝገቡ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል የተባለ ነው።

1ኛ ተጠሪ ሚያዚያ 07 ቀን 2014 ዓ.ም የተዘጋጀ 3 ገጽ መልስ ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱ በአጭሩ፡- አመልካቾች እስከመጨረሻው ተከራክረን ወሳኔ ያገኘውን ጉዳይ መልሰው በአፈጻጸም ጉዳይ ማንሳታቸው ሥነ-ሥርዓታዊ አይደለም። አመልካቾች የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም የሰጠው ወሳኔ እንዲፈጸምላቸው መጠየቃቸው ተገቢ አይደለም። ምክንያቱም ወሳኔው ተሽሮ ፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ደርሶ በጸናበት ሕግ ከሚፈቅደው ወጪ አስቀድሞ የተሰጠው ወሳኔ የሚቀየርበት አግባብ ባለመኖሩ የሰበር አቤቱታቸው ወድቅ እንዲደረግ በመጠየቅ ተከራክረዋል።

2ኛ ተጠሪ በበኩላቸው መጋቢት 14 ቀን 2014 ዓ.ም የተዘጋጀ 5 ገጽ መልስ ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱም በአጭሩ፡- አመልካቾች ለክርክሩ መነሻ የሆነውን ጉዳይ ከዚህ ቀደም እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው የመብት ጥያቄያቸው ወድቅ ተደርጎ በተጠናቀቀ ጉዳይ ከቅን ልቦና ወጪ የሚያቀርቡት ክርክር በመሆኑ ጉዳዩ አስቀድሞ የታየባቸውን 6 መዝገቦች ቀርበው እንዲታይላቸውና አመልካቾች የሰበር አቤቱታቸው ወድቅ እንዲደረጉ በመጠየቅ ተከራክረዋል።

1ኛ እና 2ኛ አመልካቾች ሚያዚያ 28 ቀን 2014 ዓ.ም የተዘጋጀ 6 ገጽ እንዲሁም ሚያዚያ 28 ቀን 2014 ዓ.ም ተዘጋጀ 3 ገጽ የመልስ መልስ የሰበር አቤቱታቸውን በሚያጠናክር መልኩ አቅርበዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ከላይ የተገለጸውን የሚመስል ሲሆን እኛም አቤቱታ ከቀረበበት የአፈጻጸም ብይን እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መዝገቡን መርምረናል። መርምረን እንደተረዳነው አመልካቾች ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ አጥብቀው የሚከራከሩት የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም የሟች አቶ ተመስገን በዛብህ የወርስ ሀብት የሆኑትን በሲዳማ ዞን ወንዶ ገነት ወረዳ ወተረና ቀጫማ ቀበሌ ወስጥ የሚገኝ የእርሻ መሬት ይዞታና ከብት እንዲሁም በእርሱ ዞን ከፈሌ ወረዳ ጉቺ ቀበሌ ወስጥ የሚገኝ የእርሻ መሬትና የከብት መዋያ ይዞታ በወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁ 06166 ግንቦት 18 ቀን 2000 ዓ.ም በተሰጠው ብይን መሠረት ግራ ቀኙ እኩል እንዲካፈሉ በተሰጠው ወሳኔ መሠረት የወርስ ሀብት ክፍፍሉ የሚመለከተው ተጠሪዎችን ብቻ ሳይሆን አመልካቾችንም ጭምር በመሆኑ የዞኑ ከፍተኛ ፍ/ቤት ወሳኔ እንዲፈጸምላቸው ነው።

አመልካቾች በሰበር አቤቱታቸው እንዲፈጸሟቸው የጠየቁት የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በደቡብ ብ/ብ/ሕዝቦች ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 64300 ግንቦት 21 ቀን 2007 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ አስቀድሞ በወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት በተሰጠና በየደረጃው የጸና ውሳኔ ባለበት የተሰጠ ፍርድ ነው በሚል የተሻረ መሆኑን፤ ይህን የተሻረበትን ውሳኔ ለማስለወጥ አመልካቾች ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ቢያቀርቡም በመ/ቁ 115121 ሐምሌ 15 ቀን በተሰጠ ትዕዛዝ መጽናቱን እንዲሁም የሰበር አቤቱታ አቅርበው ፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 117630 ሕዳር 02 ቀን 2008 ዓ.ም ዓ.ም በተሰጠ ትዕዛዝ የተፈጸመ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለም በሚል መጽናቱን አረጋግጠዋል። ይህ ችሎትም የሰ/መ/ቁ 117630 ን በማስቀረብ ይህንኑ ተመልክቷል። አመልካቾች የተሻረው ውሳኔ እንዲፈጸማቸው ላቀረቡት አቤቱታ በመከራከሪያነት ያቀረቡት ለውሳኔው መሻር ምክንያት የሆነው የወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት በሁለት ክልል ነዋሪዎች መካከል የተነሳንና የፌዴራል ጉዳይ የሆነን ክርክር ተመልክቶ ውሳኔ ለመስጠት ስልጣን ሳይኖረው በመ/ቁ 06166 ጉዳዩን ተመልክቶ የሰጠው ውሳኔ በመሆኑ ለዚህ ውሳኔ እውቅና በመስጠት በየደረጃው ባሉት ፍ/ቤቶች አስቀድሞ የተፈጸሙት ስህተቶች ሊታረሙ ይገባል በሚል ነው።

በመሰረቱ አንድ ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በሥነ-ሥርዓት ሕጉ በተቀመጠው ሥርዓት መሠረት ግራ ቀኙን አከራክሮ ከሻረው በኋላ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 314፣ 320(1)፣ 327 እና ሌሎች የሥነ-ሥርዓት ሕጉ ድንጋጌዎች መሠረት ይግባኝ ቀርቦበት ካልተሻረ በቀር ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ለውሳኔው መሠረት ያደረገው ምክንያት ተገቢነት የለውም ወይም ውሳኔው ስልጣን በሌለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሳኔን መሠረት ያደረገ ነው በሚል ብቻ ውሳኔው ዋጋ የሚያጣበትና የመጀመሪያው ፍ/ቤት ውሳኔ ሕይወት የሚዘራበት ወይም ተፈጻሚ የሚሆንበት የሕግ አግባብ የለም። የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 212 ድንጋጌ በግልጽ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልተደረገ በስተቀር የተሰጠ ውሳኔ አስገዳጅነትና የመጨረሻ ውሳኔ መሆኑ ተመልክቷል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 85718 በሰጠው ውሳኔ አንድ ጉዳይ ለማየት በሕግ ስልጣን በሌለው ፍ/ቤት ታይቶ የተሰጠ ውሳኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልተደረገ በቀር በጉዳዩ ላይ አስገዳጅነት ያለው ስለመሆኑ ገዢ ትርጉም ሰጥቶበታል። ከዚህ መገንዘብ የሚቻለው ስልጣን የሌለው ፍ/ቤት ጉዳዩን ተመልክቶ የሰጠው ውሳኔ በይግባኝ ወይም በሰበር ሰርዓት ታይቶ እስካልታረመ ድረስ ዋጋ የሚያጣበት ወይም ውሳኔውን ተመርኩዞ የተሰጠ ውሳኔ ዋጋ አልባ ነው የሚባልበት የሕግ አግባብ የለም።

በተያዘው ጉዳይ የአመልካቾች አያት የሆኑት የሚች አቶ ተመስገን በዛብህ የወርስ ሀብት ክፍፍልን አስመልክቶ የወንዶ ገነት ወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁ 06166 ግንቦት 18 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በአመልካቾች ጠያቂነት ስልጣን በሌለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሳኔ ነው በሚል እንዲሻር ባልተደረገበት እንዲሁም አመልካቾች የወርስ ሀብት ይገባናል በማለት ያቀረቡትን ክስ ተከትሎ የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2004 ዓ.ም አመልካቾች ከወርስ ሀብቱ እኩል እንዲከፈሉ ተሰጥቶ የነበረው ውሳኔ

በይግባኝ ሰሚዉ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 64300 ግንቦት 21 ቀን 2007 ዓ.ም በተሰጠ ውሳኔ በተሻረበት እና አመልካቾች ይህንኑ ውሳኔ ለማሻር ያቀረቡት የይግባኝና የሰበር አቤቱታዎች ወድቅ በተደረጉበት ሁኔታ ተጠሪዎች በፍርድ በተረጋገጠላቸዉ ውሳኔ እየተካሄደ ባለዉ የፍርድ አፈጻጸም ሂደት አመልካቾች የተሻረዉ የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ታሕሳስ 24 ቀን 2004 ዓ.ም የተሰጠዉ ውሳኔ ይፈጸምልን በማለት የሚያቀርቡት አቤቱታ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችልበት አግባብ የለም። ከዚህ በተጨማሪ አስቀድሞ ታይቶ በፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 117630 ሕዳር 02 ቀን 2008 ዓ.ም በተሰጠ ትዕዛዝ የጸናዉን ውሳኔ ስህተት የተፈጸመበት ቢሆን አንኳ ይህ ችሎት በተያዘዉ መዝገብ ሊያርም የሚችልበት የሕግ አግባብ የለም። ስለሆነም የሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት የአመልካቾችን አቤቱታ በተደጋጋሚ ወድቅ በተደረገ ጉዳይ የተፈጠረ የተለየ ሁኔታ በሌለበት የቀረበ አቤቱታ ነዉ በማለት ወድቅ በማድረግ የሰጠዉ የአፈጻጸም ብይን የሚነቀፍበት የሕግ ምክንያት የለም።

ሲጠቃለል የሰበር ፍ/ቤት አመልካቾች በአፈጻጸም ጉዳዩ መብት አለን ሲሉ ያቀረቡትን አቤቱታ ወድቅ በማድረግ የሰጠዉ የአፈጻጸም ብይን መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል ለማለት ባለመቻሉ የሚከተለዉ ተወስኗል።

ውሳኔ

1. በሀዋሳ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 33019 ጥር 29 ቀን 2012 ዓ.ም ተሰጥቶ በሲዳማ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 00708 ግንቦት 24 ቀን 2013 ዓ.ም በተሰጠ ትዕዛዝ የጸናዉ የአፈጻጸም ብይን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348(1) መሠረት ጸንቷል።
2. የሰበር ክርክሩ ያስከተለዉን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ የየራሳቸዉን ይቻሉ።
3. መዝገቡ ውሳኔ ያገኘ ስለሆነ ተዘግቷል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/0

